

Trude Marstein

A HELYES ÚT

– részlet

Miért bámul rám így ez a férfi? Nem ismerem. De. Emlékeztet valakire. Vagy mégsem. Nem tudom, hová tegyem. Bizonyára tanítottam a gyerekét. Bólintok, megeresztek egy alig észrevehető mosolyt, ugyanilyen választ kapok, de továbbra sem tudom, hogy ismerem-e vagy sem, hogy kellene-e ismernem, de nincs semmi jelentősége, hiszen ugyanazon a bulin vagyunk. És az a nő ott, már jó ideje azon tűnődöm, hogy vajon Mona édesanyja-e. Ő is olyan furcsán néz rám, egész este így bámult, és igen, habár húsz-harminc évvel idősebb és húsz-harminc kilóval súlyosabb, most, profilból nézve, ahogy megemeli a poharát és iszik, már látom: Mona nagyon hasonlít az édesanyjára, ó, igen, igen, az édesanyja arcvonásaiban Monalítát látom. A banda régi, minőségi popzenét játszik. Karoline édesapja a nagy gyümölcsöstál mellett áll egy banánnal a kezében, meghámozza. Egil Isa Sandberggel táncol. Valaki azt mondja, miközben elhalad mellettem: szerinted megérdemelte; ketten vannak, egy zöld ruhás nő és egy alacsony, kopasz férfi. Egil a legnépszerűbb tanár az iskolában. És Egil a legszimpatikusabb férfi, akit ismerek, ezért nem irigylem tőle a népszerűséget, hiszen, ha ő nem lenne, én sem lennék. Egil kollégájának lenni annyit tesz: értékesebb életet élni, ezt meg is mondtam Karolinénak. Karoline apja kettőtöri a banánt. Isa Sandberg kinyújtja a karját, csavargatja és forgatja a kezét. Egy zsírfolt van a szemüvegem lencséjén. A zene elhal. A csillár ragyog. Sverre Skramnes banánt eszik. Mona édesanyjának a pillantása találkozik az enyémmel, de ő hirtelen elkapja a tekintetét. Nem sokkal ezután újra rám néz, hosszsan, Mona anyja rám bámul a sötétre sminkelt szemével, és minél inkább mered rám a sötétre sminkelt

TRUDE MARSTEIN (szül. 1973) 1998-as első kötetére megkapta a Tarjei Vesaas-díjat. Ez ideig négy regénye, egy esszékötete és egy novelláskötete jelent meg – az ígéretes kezdetet több díjjal is értékelték. A nagyvárosi lét buktatói, az emberi kapcsolatok foglalkoztatják. *A helyes út (Gjøre godt)* 2006-os megjelenésekor elnyerte a Kritikusok díját.

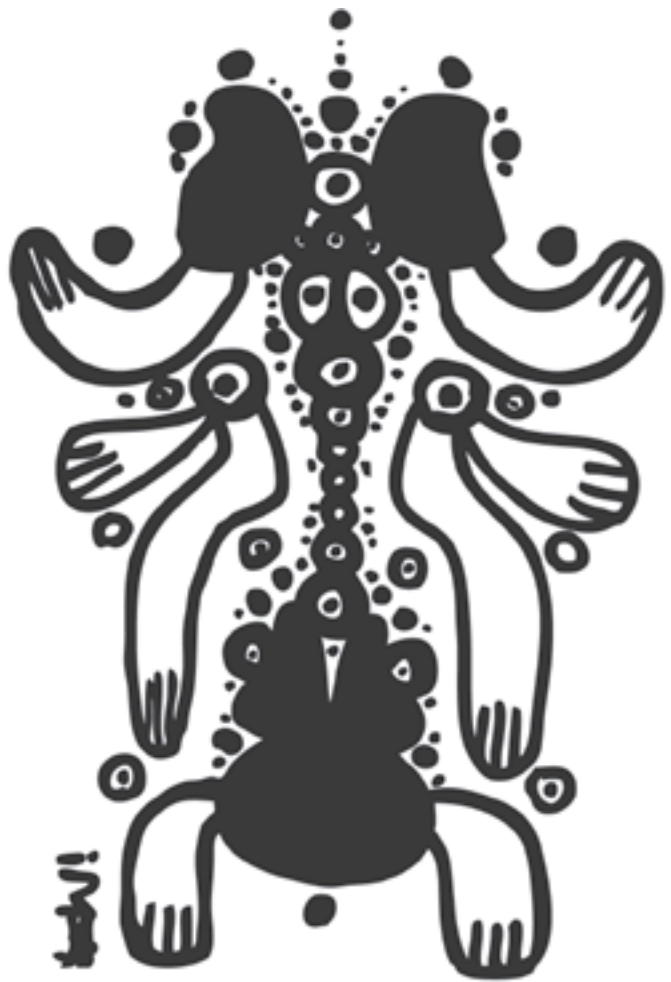
szemével, annál homályosabb lesz az én látásom, annál reményte-
nebb fókuszálnom. Isa és Egil táncolnak, Mona anyja bámul, Sverre
Skramnes banánt eszik. És ismét úrrá lesz rajtam az irtózat: tudja. Az
anya tudja, tudja, tudja. Beszélnem kell veled. Ki kell derítenem. Ked-
vem lenne elmondani neked, hogy én olyan férfi vagyok, aki mindig
tisztességesen élt. Igaz, becsületbeli ügynek tekintettem, hogy ne le-
gyek olyan, mint mások, de soha nem cselekedtem semmi szélsősé-
geset, soha nem hágtam át semmilyen határt. Családapa vagyok, és
mindig is elégedett voltam ezzel az állapottal. Kedvem lenne elme-
sélni, hogy van két felnőtt fiam. És egy feleségem, akit szeretek. Szí-
vesen elmondanám, hogy Ingunn mellrákot kapott. Meg akarom
mondani neked, hogy nem akartam változtatni. A változások csak úgy
megtörténtek. Azzal gyanúsítom Monát, hogy szélsőséges, tiltott
dolgok után vágyott. És ez ellenállhatatlanná tette. Mert tudta, hogy
hogyan mozgassa a meztelen karját, mint egy borjú, tudta, hogy ha-
tott rám, de azt nem, hogy hogyan, és tudta, hogy az ajkát és a nyelv-
vét hogyan használja, amikor beszél, minden egyes mondatnál több-
ször kidugta és megmutatta a nyelve hegyét, miközben szörnyen
szégyenlős benyomást keltett. A tekintetem ismét találkozik Mona
édesanyjának a pillantásával. Leteszem a poharam, majd azonnal
újra felemelem. Mit is tartok a kezemben? Egy kevés konyakot. Meg-
teszi. Odamegyek hozzá. Megyek a nagy szembesítésre, Mona any-
jának az arca egyre nagyobb, ahogy közeledem hozzá, üdvözlöm,
bemutatkozom, Arvin Malte, mondom. Mona anyja mosolyog, mi-
közben engem vizslat a tekintetével. Arvin Malte vagyok, ismétlem,
és megpróbálok barátságosan mosolyogni, de egy olyan ember mo-
solya, mint az enyém, sosem tűnik másnak, mint alázatosnak. Eli
Rørstad, mondja. Rendszeresen követek el elfogadhatatlan cseleke-
deteket, amelyek a büntetendő határán vannak, vagy talán már azon
is túl? Mona tanára vagyok, mondom. Mona anyja tartózkodó, de
nem ellenséges. Szinte barátságos. Igen, tudom, válaszolja. Barátság-
os, de kissé tartózkodó. Vagy szégyenlős? Mint Mona? A pillantá-
som a melleire téved. Megemelt, hatalmas mellek, piramis alakú
melltartóba szorítva. Eli Rørstad barátságos, nyílt tekintettel néz
rám. Rádöbbenek, rádöbbenek, rádöbbenek, hogy nem tud róla.
Igen, rádöbbenek, hogy nem tud róla. Nem tud róla, vagyis nem kell
szakítanom, egy kicsit még halogathatom, egy rövid időre. Szeret-
ném elvinni Monát Dániába, nem is, elmehetünk Glesenbe, ott be-
kvártélyozzuk magunkat egy panzióba, jó bort kóstoltatok Monával,
igazán jó bort, de a boltban kell megvennem, több okból is, nem iha-
tok Monával bort egy étteremben, és, nevetnem kell, a gleseni panzi-
ókban nem tartanak jó bort. Vivian narancssárga ruhájára pillantok,
a tekintetem tovább siklik Karoline hűgának sárga ruhájára, aztán
valakinek, akit nem ismerek, a lila ruhájára. Aztán vissza Eli király-
kékjére. Egil kollégája vagyok, mondom. Igen, válaszolja Eli Rørstad,
és mosolyog. Van valami a barátságosságában. Valamiféle érzékeny-
ség, vagy mi a fene. Egyfajta barátságosság, amely azt sugallja:
mondd ki! Szigorú vagyok, de igazságos. Ki vele! Utána minden jobb
lesz. Megpróbálok majd nem haragudni. Ó, kedves Mona anyuka!

Milyen szörnyen és súlyosan gyötört ez engem boldogságom óráiban. Hisz ezt nem szabad. Ilyesmi nem fordulhat elő. Beismerem. Ingunn Marit Wolddal beszélget a nagy kandalló mellett. Eszembe jut, hogy Ingunn-nek mellrákja van, mintha csak megfeledezhetnék róla. Mellrák, mondom magamban, és ismét megrendülök. Hát igen, mondom. Igen, igen, igen, mondogatom, valahogy nem tudom felvenni a fonalat. Karoline barátnője vagy? – kérdem. – Igen – válaszolja, és megint mosolyog. Az vagyok. Körülbelül tizenöt éve ismerjük egymást, azt hiszem. Arra gondolok: félek, engedtem annak az emberi gyarlóságnak, amely a legtöbb tanárnak ugyan sajátja, de amelyen a többség – remélhetőleg – képes uralkodni. Mert szeretem a kitüremkedő kulcscsontját és csípőcsontját, gondolom magamban, és imádom a magasan ülő melleit, a feszességét és keménységét, amely mindenhol és mindenben megnyilvánul, szeretem az összes kis nyílását, lyukacsáját és hasadékat, amelyek készségesen nyílnak meg a legkisebb nyomásra. Szeretem a tettetett mélabúját. Szeretem a hiányzó összhangot az öntudata és az önismerete között, és azt, hogy állandóan önmagát

figyeli, miközben a leghalványabb elképzelése sincs arról, mit is lát valójában. A lányom és Anna szintén barátok, mondja Mona édesanyja, épp úgy, ahogy én és Karoline. Félhosszú, festett, a hajvégeknél kissé világosabb színben játszó frizurája van. Figyelemre méltó, mondhatni, merész hajviselet. Elfogyott a konyakom. Lehasználtan, nyüzöttan és boldogan fecsérelem az időmet már majdnem egy éve, egyszer véget kell érnie. – Anna is hozzád jár, ugye? – kérdezi Eli Rørstad. Tiltakozva emelem fel a kezemet. Nem, nem, mondom, egyáltalán nem, Anna a Monával párhuzamos osztályba jár. Ó, mondja, tudnom kellett volna, milyen buta vagyok. Nem, nem, én vagyok a buta, mondom, és a kezem a felkarjára teszem. Felhúzom a vállam, és rávigyorgok. De Egil tanítja Monát, kérdi Eli Rørstad, norvégból, meg ilyesmiből, vagy nem? De, Egil többek között norvégot, történelmet és németet tanít, válaszolom. Én reáltárgyakat tanítok,

teszem hozzá. Eli Rørstad bólínt. Anna sokat van nálunk, mondja. Bólíntok. Mona rendkívül jól teljesít az iskolában, felelem. Jó halani, válaszolja. Remek lány, mondom. Ügyes. Tehetséges. A korához képest érett. Igen, mondja. Látom. Nagyon szép lány lett. Gyönyörű, mondom, igazán gyönyörű lányod van, ha szabad ezt mondanom. Igen, feleli. Csak ne az én orromat örökölte volna, teszi hozzá, és a kezét az orra elé tartva nevet. Ó, nem, mondom, Monának szép orra van, karakteres. Eli Rørstad szerényen mosolyog, mintha csak *neki* bókolnék. Igen, igen, ismétlgetem. Eli Rørstad még mindig mosolyog. Azt hittem, Mona és Anna ugyanabba az osztályba járnak, mentetők, és büntudatosan mosolyog. Olyan sok mindent kell az embernek észben tartania. És most már hamarosan felnőtt lesz. Hihetetlen. Hogy rohan az idő, nem? Bizony, mondom, olyan rövid ideig élünk, épp ezért a legjobbat kell kihoznunk belőle. Így van, erősíti meg. Hagyni fogom, hogy Mona döntsön, hagyom, hogy ő döntsön. Nem találkoztam vele, amióta befejeződött az iskola, azaz három hete. Soha nem fogom ráerősíteni vagy rákényszeríteni magam erre a fiatal, gyönyörű nőre, csak ha ő is akarja. Ha abszolút akarja. Hiszen mindig kedvét lelte benne, féktelen volt minden alkalommal, a szemei könnyben úsztak, és hallottam, ahogy zihált, noha folyton erőltetetten uralni próbálta, és mindig simává, nedvessé és nyitottá válik odalént, chardonnay íze van. És soha nem szégyenkezik utána, ez nagyon fontos számomra. Mert nem tett semmi olyat, amivel ne lett volna elégedett, nem ártott magának, és újra meg újra meg akarja tenni. Meztelenül szaladgál körülöttem, és nevet mindenben, amit mondok, és ami eszébe jut; például nagyot nevetett egy kiskutyán, amelyik a konyhapadlón csúszkált, meg egy öregasszonyon, akinek kifordult az esernyője; egyszer pedig az egyik kollégám, a tornatanára rovására mulattunk, ez nem volt szép dolog tőlem, de bugyborékol bennem a nevetés, ha Monára gondolok abban a helyzetben, Monára, aki félmeztelenül utánozza Terje Andersent a bakon. Eli

Rørstad mosolyog a nagy, fehér fogaival, és kijelenti: szörnyen kellemes buli. Igen, szörnyen, mondom. Máskor félkész pizzát sütünk, és Mona az egyik pólóban sűrög-forog, vagy törökülésben ül az ágyamon, és kézzel – kimódoltan és ellenállhatatlanul – pizzát eszik, majd hirtelen pisilnie kell, felugrik, és a fürdőszobába szalad, ilyen hirtelen persze sohasem kell például az osztályteremben pisilnie. Az osztályteremben kifejezetten pikáns, ez imponál nekem, ott semmilyen módon nem árulja el a viszonyunkat, csak időnként sejteti egy-egy jellel, egy halvány mosollyal, vagy azzal, hogy fölényesen megemeli a szemöldökét. Igen, Mona... ügyes, mondom. Milyen jó, válaszolja Eli Rørstad, öröm hallani. Eli Rørstad hatalmasat kortyol az italából. Csodálatos nyarunk van, nem igaz? – mondja. Határozottan bölintok. A pillantásom a Karoline ajándékaival megrakott asztalkára téved, mi az, amit kapott, az a hatalmas, sárgaréz valami? Nyaralni megyünk, mondja Eli Rørstad, Törökországba, két hétre. Valóban, nahát, valóban? – mondom. Itt hagyjátok ezt a pompás időjárást? Igen... ha tudtuk volna, amikor befizettünk az útra... – válaszolja. Mikor indultok? – kérdezem, és reszketek és remegek, reszketek és remegek, miközben nyugodtan mosolygok. Egy hét múlva, mondja Eli Rørstad. Ingunn táncol és nevet. Rámutatok. A feleségemnek mellrákja van, jelentem ki. Nahát, ne mondd, feleli Eli Rørstad. Komolyan bölintok, miközben Ingunnt nézem, aki a csípőjét riszálja, és hirtelen szörnyen kínosan érzem magam miatta. Jaj, milyen borzasztó, mondja Eli Rørstad. És a tény, hogy mellrákja van, még illetlenebbé teszi a táncát és a riszálását. De már ötvenöt éves, felelem. Előveszem a zsebemből a cigarettásdobozt. Minél idősebb korban lesz beteg az ember, annál jobb az esélyei, mondom. Jaj, de akkor is, válaszolja Eli. Úgy néz ki, jól alakulnak a dolgok, de most arról kell döntenünk, hogy eltávolítsák-e az egyik mellét vagy sem, mondom, és a kezemet a mellkasom bal oldalára teszem. Istenem, szegény, mondja Eli. Igen, de jól viseli. És hát már ötvenöt éves, felelem. Jaj, mondja Eli. Hány éves vagy, ha szabad kérdezni? – kérdelem. Negyvennyolc, válaszolja. Megkínálhatlak egy cigarettával odakint? – javaslom. Hát, mondja, tulajdonképpen leszoktam, de... Kikísér. Ma láttam a kávézóban Monát Taléval és Egil lányával. Egy tinédzserlányt láttam egy bevásárlóközpont kávézójában a barátnőivel, kólát iszogatva és sült krumplit eszegetve, se többet, se kevesebbet. Füst homályosítja el a levegőt. Eli Rørstad mellettem lépked. Úgy tűnik, Marit Wold túlságosan a pohár fenekére nézett. Szerencsétlen asszony, alig áll a lábán.

IVÁN Andrea fordítása

IVÁN ANDREA (szül. 1970) az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen végzett bolgár nyelv és irodalom szakon 1997-ben, majd az Oslói Tudományegyetemen szerzett norvég nyelv-tanári diplomát 1998-ban. Magyar nyelvre átültetett szövegei 2006 óta több hazai folyóiratban olvashatók (Napút magazin, Haemus kulturális folyóirat, Magyar Lettre Internationale, Élet és Irodalom). 2006-ban az ő fordításában jelent meg a Napkút Kiadónál Konsztantin Pavlov *Antik tragédia* című drámája. Számos gyermekek számára írt irodalmi szöveget ültetett át magyar nyelvre, ezek *A piros szívű cseresznye* című kötetben jelentek meg 2010-ben. Az általa fordított írók között olyan nevek találhatók, mint Elin Pelin, Jordan Radicskov, Sztaniszlav Sztratiev, Maria Sztankova, Alek Popov vagy Borisz Aprilov.